

ПРОБЛЕМИ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті охарактеризовано сутність безробіття, його значення і вплив на економіку України. Воно є однією із найгостріших проблем соціально-економічного розвитку сучасної української економіки.

Ключові слова: безробіття, причини, наслідки, зайнятість населення, економіка, проблеми, політика, напруженість

Abstract

The article describes the essence of unemployment, its significance and impact on the economy of Ukraine. It is one of the most acute problems of socio-economic development of the modern Ukrainian economy.

Keywords: unemployment, causes, consequences, employment, economy, problems, politics, tensions

Вступ

Безробіття може виникати внаслідок як об'єктивних, так і суб'єктивних причин. Наразі воно є не лише економічною, а й соціальною проблемою, яку терміново необхідно вирішувати. В Україні безробіття носить масовий характер, що спричиняє досить значну міграцію робочої сили. Тому актуальним є розроблення пропозицій стосовно основних шляхів вирішення проблеми безробіття та підвищення рівня зайнятості населення України.

Результати дослідження

На даний час кількість безробітного населення в Україні зростає в геометричній прогресії у зв'язку з карантинними заходами та іншими кризовими явищами у країні. Щоб вирішити цю соціально-економічну проблему потрібно відслідкувати причини та наслідки цього явища. Безробіття – одна із важливих соціально-економічних категорій, оскільки, з одного боку, перешкоджає забезпеченню виробництва валового національного продукту – основи життєдіяльності суспільства, а з другого – не дає можливості людині реалізуватися через участь у суспільно корисній праці. Часто саме воно спричиняє соціальну нестабільність та політичну напруженість. Безробіття не є суто негативним явищем, але деякі його види, такі як довготривале та циклічне безробіття, призводить до зменшення мотивації до пошуку роботи та втрати професійних вмінь та навичок.

Щороку кількість економічно активних громадян нашої держави змінюється, та ми маємо можливість проаналізувати основні чинники та передумови, що спричиняють підвищення або зниження рівня безробіття, щоб в подальшому запропонувати шляхи вирішення даної проблеми.

У 2017 році кількість безробітних у світі збільшилася і перевищила 200 мільйонів осіб. Як заявили в Міжнародній організації праці, головна причина цього – стагнація малого і середнього бізнесу, особливо в країнах, що розвиваються. Зазначається, що за рік армію безробітних поповнили 3,4 млн чоловік.

Щодо України, то тут один з найвищих у Європі рівень безробіття. За даними Державної служби статистики України, за останні 17 років рівень непрацевлаштованих громадян становив: найбільше – 12,4% у 2000 році й найменше – 6,9% у 2007 та 2008 роках. За 2017 рік він становив 9,5%, або 1698 тис. осіб. Протягом 2018 року рівень безробіття в Україні поступово знижувався, зокрема у першому півріччі цей показник становив 8,9%, або 1,6 млн осіб. Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 11 липня 2018 року № 546 схвалено Прогноз економічного і соціального розвитку України на 2019–2021 роки, в якому визначено основні передбачувані макропоказники економічного і соціального розвитку України. Відповідно до вказаного Прогнозу та

згідно фактичних даних протягом 2019–2021 років рівень безробіття серед населення віком 15–70 років зменшився з 8,9% у 2019 році до 8,3% у 2021 році. Однак, незважаючи на високий рівень безробіття в Україні, кількість вакансій постійно збільшується.

Рівень безробіття в Україні з 2000 по 2021 рр.

(кільк. населення в тис.)

	Всього насе- лення	Економічно активне насе- лення	Зайняте насе- лення	Безробітне населення	Рівень безробіття	Зареєстро- ваних безро- бітних
2000	48923,2	21150,7	18520,7	2630,0	12,4%	1178,7
2001	48457,1	20893,6	18453,3	2440,3	11,7%	1063,2
2002	48003,5	20669,5	18540,9	2128,6	10,3%	1028,1
2003	47622,4	20618,1	18624,1	1994,0	9,7%	1024,2
2004	47280,8	20582,5	18694,3	1888,2	9,2%	975,5
2005	46929,5	20481,7	18886,5	1595,2	7,8%	891,9
2006	46646,0	20545,9	19032,2	1513,7	7,4%	784,5
2007	46372,7	20606,2	19189,5	1416,7	6,9%	673,1
2008	46143,7	20675,7	19251,7	1424,0	6,9%	596,0
2009	45962,9	20321,6	18365,0	1956,6	9,6%	693,1
2010	45778,5	20220,7	18436,5	1784,2	8,8%	452,1
2011	45633,6	20247,9	18516,2	1731,7	8,6%	505,3
2012	45553,0	20393,5	18736,9	1656,6	8,1%	467,7
2013	45426,2	20478,2	18901,8	1576,4	7,7%	487,6
2014	42928,9	19035,2	17188,1	1847,1	9,7%	458,6
2015	42760,5	17396,0	15742,0	1654,0	9,5%	461,1
2016	42584,5	17303,6	15626,1	1677,5	9,7%	407,2
2017	42386,4	17193,2	15495,9	1697,3	9,9%	352,5
2018	42153,2	17296,2	15718,6	1577,6	9,1%	341,7
2019	41902,4	17381,8	15894,9	1486,9	8,6%	338,2
2020	41588,4	16917,8	15244,5	1673,3	9,9%	459,2

о з 2014 р. – без урахування окупованих територій (Криму, Севастополя, частини Донбасу)

Відносини у сфері зайнятості в Україні регулюються Конституцією України, Кодексом законів про працю України, Господарським, Цивільним кодексами України, законами України “Про зайнятість населення”, “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття” та іншими нормативно-правовими актами. Ключовим серед названих документів є Закон України “Про зайнятість населення”, в якому визначено правові, економічні та організаційні засади реалізації державної політики у сфері зайнятості населення, гарантії держави щодо захисту прав громадян на працю та реалізації їхніх прав на соціальний захист від безробіття.

Попри всі негативні наслідки, безробіття має й позитивні сторони:

- підвищення соціальної цінності робочого місця;
- збільшення особистого вільного часу та свободи вибору місця роботи;
- зростання соціальної значимості й цінності праці;
- створення конкуренції між працівниками;
- стимулювання підвищення інтенсивності і продуктивності праці

Рівень безробіття в Україні в 2020 р.

(кільк. населення в тис.)

2020	Всього населення	Економічно активне населення	Зайняте населення	Безробітне населення	Рівень безробіття	Зареєстрованих безробітних
I кв.	41830,6	17329,9	15781,3	1548,6	8,9%	349,4
II кв.	41762,1	16992,1	15362,0	1630,1	9,6%	517,7
III кв.	41703,3	16949,8	15306,8	1643,0	9,7%	433,4
IV кв.	41588,4	16917,8	15244,5	1673,3	9,9%	459,2

о без урахування окупованих територій (Криму, Севастополя, частини Донбасу)

Основні шляхи вирішення проблем безробіття мають включати цілу низку заходів, зокрема:

- запровадити механізми захисту внутрішнього ринку праці країни;
- реалізувати Державні та регіональні програми зайнятості населення;
- знизити податки для підприємств за умови збереження робочих місць;
- застосувати економічні стимули фінансово-кредитного механізму для створення інвестиційного клімату та ефективного ринкового середовища;
- варто розвивати розгалужену систему державної служби зайнятості професійної орієнтації, підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів;
- необхідно сприяти підвищенню конкурентоспроможності робочої сили за рахунок поліпшення рівня освіти по професіях, не обхідних на ринку праці;
- слід здійснювати кооперацію, спеціалізацію та інтенсифікацію виробництва на інноваційній основі з урахуванням зональної спеціалізації способом відновлення;
- гарантувати виплату заробітної плати, яка повинна бути не нижче законодавчо встановленого мінімального рівня заробітної плати (з 1 жовтня – 6700 грн; – у погодинному розмірі: з 1 жовтня – 40,46 грн.), не допускати затримання її виплати, через що організувати постійний всебічний контроль з боку державних органів;
- сформувати легалізацію тіньової зайнятості.

Запровадження запропонованих вище шляхів вирішення проблем безробіття значно покращить ситуацію зайнятості на національному ринку праці, що сприятиме поліпшенню як економічного, так і соціального рівня розвитку українського суспільства.

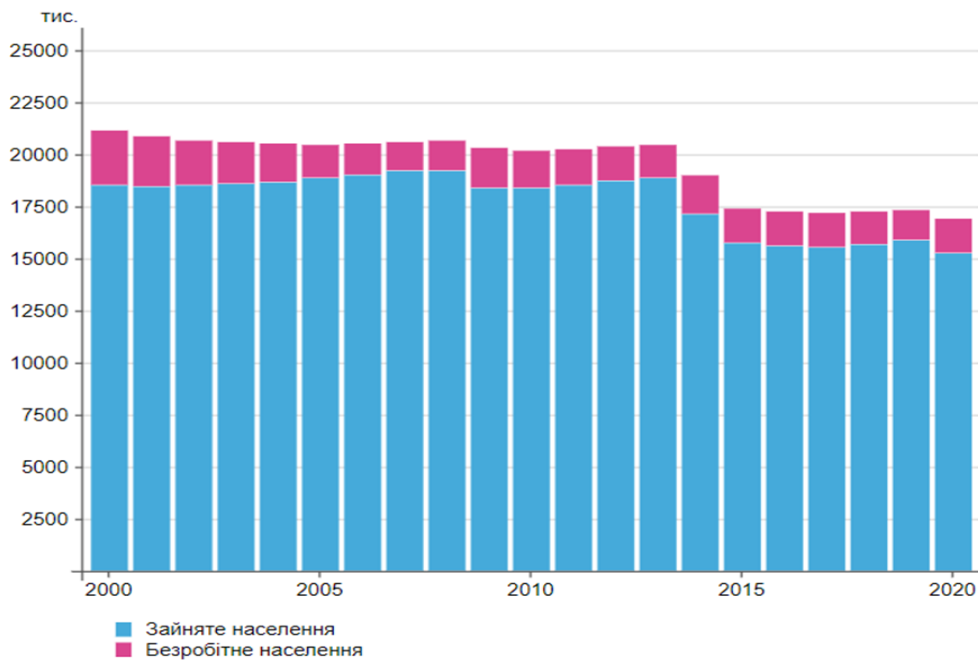

Рис. 1 – Рівень зайнятого і безробітного населення України за 2000-2020 рр.

Розв'язання проблем у сфері зайнятості населення дасть можливість створити умови, зокрема, для:

- збільшення кількості та покращення якості робочих місць з гідними умовами праці;
- зменшення масштабів тіньової економіки та обсягів неформальної зайнятості населення;
- збільшення кількості громадян, зайнятих економічною діяльністю;
- зниження рівня безробіття, зокрема серед молоді;
- підвищення професійного рівня та конкурентоспроможності вітчизняної робочої сили;
- удосконалення державного регулювання внутрішніх і зовнішніх міграційних переміщень робочої сили;
- підвищення якості надання послуг державною службою зайнятості.

Висновки

Отже, для вирішення проблем безробіття треба докорінно змінювати політику зайнятості. Не можна сьогодні пасивно стримувати безробіття. Тільки цілеспрямоване активне підвищення рівня зайнятості населення на діючих і на знову створюваних вискоелективних робочих місцях допоможе вивести економіку з глухого кута, дати простір розвитку ринкових і соціальних перспектив. Тому дослідження цього питання є основним у пошуку шляхів поліпшення подолання безробіття. Необхідністю сьогодення є залучення більше молоді, так як саме вона володіє новітніми технологіями на сучасному рівні; має завжди цікаві ідеї, які зможуть підняти економіку на новий рівень

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дергалюк М.О., «БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ ДЕРЖАВИ». Режим доступу: [http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/96.pdf]
2. Сокирко О.С., Пінчук А.В. «БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ» Режим доступу : [<http://ejournal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/439/435>]
3. Костенко Т.А «ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ» Режим доступу: [<http://www.economy-confer.com.ua/full-article/2179/>]
4. [<https://www.msp.gov.ua/projects/443/>]
5. О.О. Дорошко, «БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ» Рижим доступу : [<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=506>]
6. Офіційний сайт міністерства фінансів України: [<https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/2020/>]

Краєвська Алла Станіславівна - канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри підприємництва, логістики та менеджменту, Вінницький національний технічний університет, e-mail: KraevskaAS@ukr.net

Апушкіна Оксана Ігорівна — студент групи П-21 б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, e-mail: oksana.apushkina@gmail.com

Alla S. Kraevska. - Cand. Sc. (Econ.), Assistant Professor, Assistant Professor of the Department of Entrepreneurship, Logistics and Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Oksana I. Apushkina — student of the Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia